

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок
збройної агресії Російської Федерації проти України»
*(реєстр. № 10256 від 13.11.2023 р.)**

Метою законопроекту є визначення організаційно-правових засад механізму відшкодування шкоди, завданої немайновим правам громадян, шляхом створення Державного реєстру осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Положення проекту не суперечать Конституції України, іншим законам та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Законопроектом пропонується створення та ведення реєстру з інформацією про шкоду, завдану немайновим правам громадян, спричинену: смертю (загибеллю) особи або зникненням безвісти за особливих обставин; пораненням (контузією, травмою або каліцтвом) та захворюванням; стійкою втратою працездатності та встановленням інвалідності; насильством (фізичним чи сексуальним), катуванням і жорстоким поводженням; торгівлею людьми; ув'язненням, перебуванням у полоні, примусовою працею; депортацією, примусовим переміщенням, депортацією або викраденням дітей; психічними розладами внаслідок психологічної травми; втратою (смертю (загибеллю), неможливістю виконання обов'язків щодо виховання та утримання дитини) дитиною батьків, інших законних представників дитини; втратою доступу до послуг з охорони здоров'я та лікування, до освітніх послуг; втратою доходу й засобів для існування; моральною шкодою, фізичними стражданнями, емоційним напруженням, дискомфортом та іншими порушеннями немайнових прав.

Розв'язана проти України війна вирізняється масштабністю порушень прав людини з боку агресора та його жорстокістю по відношенню до цивільного населення України. Формування системного підходу до акумулювання інформації про постраждалих осіб, завдану шкоду немайновим правам постраждалих осіб є доцільним і необхідним із погляду забезпечення подальшого звернення громадян і держави Україна до міжнародного компенсаційного механізму та міжнародних судових органів. Розглянувши законопроект, вважаємо слушним висловити таке.

Пропозиції концептуального характеру.

Як впливає із преамбули законопроекту, його прийняття спрямовано на визначення організаційно-правових засад створення та функціонування Державного реєстру осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі – Реєстр постраждалих осіб, Реєстр), для забезпечення відшкодування шкоди, завданої їх життю і здоров'ю. Однак, у самому визначенні вказаного Реєстру, сформульованому в пункті 1 частини першої статті 1 законопроекту, ідеться не лише про дії з накопичення та зберігання електронних відомостей про осіб, які постраждали внаслідок

збройної агресії, та про завдану шкоду, а й про обсяг видатків держави, які вже спрямовані на відшкодування шкоди. Облік такої інформації передбачений абзацом другим частини першої статті 3 законопроекту. У цьому контексті вбачається доцільним формулювання на основі єдиного підходу призначення Реєстру постраждалих осіб, в якому потрібно відобразити виконання Україною своїх зобов'язань щодо захисту порушених внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України немайнових прав громадян. У зв'язку з цим вважаємо доцільним редакційне корегування змісту Преамбули.

Статтю 3 законопроекту доцільно доповнити положеннями, які уточнюють функціональне призначення та принципи функціонування Реєстру постраждалих осіб. Відповідно, редакційного корегування потребуватиме й назва цієї статті. Зміни до змісту положень статті 3 сприятимуть не лише конкретизації правового режиму Реєстру, але й посиленню технічного захисту вказаного Реєстру на стадії його проектування, тобто розробки необхідного технічного завдання з урахуванням міжнародних стандартів. Узгодження функціонального призначення Реєстру обумовлено вимогами законодавства про захист персональних даних (статті 6–8 Закону України «Про захист персональних даних»).

Вбачаються слушними уточнення положень частини першої статті 4 законопроекту щодо мети збору та обробки інформації, а саме стосовно можливості її подальшого використання для подання заяв та позовів державою Україна до судових органів і до Міжнародного реєстру збитків, заподіяних агресією Російської Федерації проти України.

У концептуальному плані низка положень законопроекту сформульовані у спосіб, який відображає цивільно-правовий аспект відшкодування шкоди, завданої нематеріальним правам особи, при цьому залишається невизначеним соціально-захисний аспект відносин, що виникають у цій сфері. Зауважимо, що Реєстр постраждалих осіб визначається як складова частина Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, а інформація про видатки держави на відшкодування шкоди життю та здоров'ю осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії, є інформацією про виплати (послуги, пільги та інші преференції) соціального характеру. У зв'язку з цим уточнення положень законопроекту в частині посилення соціально-правового, а не виключно правового аспекту захисту порушених немайнових прав осіб, є необхідним. До того ж, сформульовані в такий спосіб положення законопроекту дозволять відмежувати запропонований механізм відшкодування завданої шкоди від цивільно-правової відповідальності, засади якої (підстави, процедури та суб'єкти відповідальності) за кожний конкретний вид порушеного права внаслідок збройної агресії мають визначатися на рівні закону (пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Зауваження до положень законопроекту.

Потребують редакційного корегування назва й положення статті 2 законопроекту з метою дотримання вимог законодавства про публічні електронні реєстри та усунення невідповідності цієї статті предмету правового регулювання. Окрім того, пропонуємо доповнити статтю 2 новою частиною

другою, положення якої викладені в абзаці другому частини першої статті 3 законопроекту. У зв'язку з цим абзац другий частини першої статті 3 законопроекту підлягає виключенню.

Так, назву статті 2 законопроекту та положення частини першої цієї статті пропонується сформулювати таким чином: «Стаття 2. Об'єкти Державного реєстру осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

1. Об'єктами реєстру є інформація про фізичних осіб, життю і здоров'ю яких завдано шкоди у випадках:...».

Відповідно до запропонованих змін частину другу і третю статті 2 вважати частинами третьою і четвертою. Із метою дотримання вимог щодо термінології законодавства про публічні електронні реєстри частину четверту статті 2 доцільно сформулювати таким чином: «Ідентифікація об'єктів реєстру, передбачених частиною першою цієї статті, здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України».

Види ризиків ухвалення законопроекту.

Ризики ухвалення законопроекту:

– невідповідність принципу правової визначеності – чіткості, зрозумілості викладу пропозицій щодо механізму відшкодування шкоди (регулювання базових питань передбачається здійснювати на рівні підзаконних актів).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*